

การสร้างพื้นที่ทางศิลปวัฒนธรรมในเขตคลองสานสู่เมืองสร้างสรรค์

THE ARTS AND CULTURE CREATION AT KLONG SAN DISTRICT TOWARD CREATIVE CITY

สรารุธ ภาณิตรัตน์ / SARAWUDH PHANITTARAT

สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

DEPARTMENT OF ARTS AND CULTURE, FACULTY OF FINE ARTS, SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY

สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง / SATHIT THIMWATBUNTHONG

สาขาวิชาศิลปะจิตรกรรม คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

DEPARTMENT OF DIVISION OF VISUAL ARTS, FACULTY OF FINE ARTS, SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY

กิตติกรณ์ นพอุดมพันธุ์ / KITTIKORN NOPUDOMPHAN

สาขาวิชาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

DEPARTMENT OF PERFORMING ARTS, FACULTY OF FINE ARTS, SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY

Received: September 4, 2021

Revised: December 16, 2021

Accepted: December 20, 2021

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. สืบค้นการใช้ทรัพยากรทางวัฒนธรรมในเขตคลองสานในฐานะที่เป็นทุนในการขับเคลื่อนสู่ความเป็นเมืองสร้างสรรค์ 2. การใช้ทรัพยากรทางวัฒนธรรมในการพัฒนาสู่ความเป็นเมืองสร้างสรรค์และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ของโครงการต่างๆ 3 โครงการได้แก่ โครงการเดอะแจมแพคตอรี โครงการล้ง 1919 และโครงการไอคอนสยาม ซึ่งเป็นโครงการริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาที่ได้รับการพัฒนาขึ้นและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างของเมืองและเศรษฐกิจในฝั่งธนบุรี การวิจัยใช้การสำรวจพื้นที่และแบบสอบถามแบบเฉพาะเจาะจงกับผู้ที่มีส่วนได้เสียในพื้นที่ อันประกอบไปด้วย คนในชุมชน ผู้ประกอบการจากโครงการทั้ง 3 ที่เข้าไปดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่ ภายใต้กรอบแนวคิดเมืองสร้างสรรค์และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ผลการศึกษาพบว่าในพื้นที่เขตคลองสานมีการใช้ทรัพยากรทางวัฒนธรรมในฐานะทุนทางวัฒนธรรมดั้งเดิมทางประวัติศาสตร์ในเชิงศิลปะและวัฒนธรรม อาทิ อาคารโรงสี ท่าเรือฮวย จุ่งล้ง ภาพจิตรกรรมฝาผนังที่นำมาใช้ในการพัฒนาพื้นที่เพื่อเป็นแรงดึงดูดการเข้าใช้บริการ มีการนำอาคารโรงสีข้าวเก่าในอดีตของโครงการ เดอะแจมแพคตอรีมาปรับปรุงเพื่อใช้เป็นอาคารสำนักงานและที่จัดกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมต่างอันนำมาสู่มูลค่าทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ตามกรอบแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และมีการนำศิลปวัฒนธรรมไทยจากนอกเขตคลองสานใช้เป็นทุนในการขับเคลื่อนโครงการไอคอนสยามเพื่อทำให้พื้นที่เขตคลองสานพัฒนาสู่เมืองสร้างสรรค์และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ก่อให้เกิดการจ้างงานและโครงข่ายธุรกิจสร้างสรรค์ต่างๆ ในด้านการท่องเที่ยว การยกระดับสินค้าระดับรากหญ้าสู่เวทีสากล

คำสำคัญ: เมืองสร้างสรรค์ เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ทุนวัฒนธรรม

Abstract

This research paper were aimed at 1. Exploring a local cultural capital used at KLONGSAN district 2. The use of those cultural capital in contributing the rise of creative city and creative economy in KLONGSAN DISTRICT which was focused in the 3 most recent renowned and influencing projects in term of cultural and economic changes in the area where is adjacent to the Chao Phaya river - namely The Jam factory, Lhong 1919, and The Icon Siam. The conceptual framework of this research paper was the creative city and creative economic which was recently flourish by Richard Florida. This research paper were designed by using mixed method. The participle observation and purposive interview were applied. The findings were that local cultural capital found at KLONGSAN district was mainly utilized to promote the rise of creative city and creative economy in the area. There was also found that the other forms of cultural capital which was from outside the area were integrated with the local cultural capital to create the creative city and creative economy formation. This resulted in the valued added to tourist industries and local crafts to meet the universal standard.

Keywords: Creative city, Creative economy, Cultural capital

บทนำ

คลองสานเป็นพื้นที่ในเขตฝั่งธนบุรีที่มีความสำคัญคือเป็นพื้นที่ที่อยู่ติดกับพระราชวังเดิมในสมัยตากสินและเป็นที่พักอาศัยของข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ระดับสูงในช่วงแรกเริ่มที่เปลี่ยนจากยุคตากสินมาสู่สมัยรัตนโกสินทร์ซึ่งเป็นสมัยปัจจุบัน การคมนาคมในอดีตของคนไทยทางน้ำเป็นหลัก ดังนั้นเมืองจึงตั้งอยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาซึ่งเป็นเส้นทางคมนาคมทางน้ำสายหลัก การพัฒนาและกิจกรรมต่างๆทางสังคมและวัฒนธรรมจึงขยายตัวไปตามริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา คลองสานเป็นพื้นที่หนึ่งที่ได้รับการพัฒนามาช่วงหนึ่งก่อนที่รูปแบบการคมนาคมทางน้ำจะลดบทบาทมาเป็นทางบกทำให้การพัฒนาพื้นที่ในเขตฝั่งธนบุรีเข้ามาฝั่งกรุงเทพมหานคร คลองสานจึงกลายเป็นพื้นที่ที่ถูกลดบทบาทความสำคัญไปเป็นช่วงเวลาหนึ่ง ปัจจุบันการขยายตัวของเมืองในเขตกรุงเทพมหานครได้พัฒนามาจนถึงจุดอิ่มตัวประกอบกับราคาที่ดินที่สูงขึ้น ทำให้พื้นที่คลองสานที่อยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานครและเคยเป็นพื้นที่ที่เคยมีกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรมได้รับความสนใจจากนักพัฒนาและธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ประกอบกับการพัฒนาเมืองที่ยั่งยืนได้เปลี่ยนแนวคิดจากการลงทุนในสิ่งก่อสร้างขั้นพื้นฐาน เช่น การสร้างระบบคมนาคมขนส่ง การลงทุนในเรื่องของสิ่งปลูกสร้างต่างๆ มาเป็นแนวคิดการพัฒนาเมืองตามแนวคิดเมืองสร้างสรรค์ที่อาศัยการใช้ทรัพยากรทางวัฒนธรรมมาเป็นทุนในการขับเคลื่อนสู่การพัฒนาเมืองที่

ยั่งยืน คลองสานนับเป็นพื้นที่หนึ่งที่ได้นำหลักแนวความคิดการใช้ทุนทางวัฒนธรรมมาต่อยอดโดยอาศัยแนวคิดความสร้างสรรค์มาสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจก่อให้เกิดเป็นพื้นที่สร้างสรรค์ที่เป็นการเพิ่มมูลค่าทางมาสู่โครงสร้างทางเศรษฐกิจ

ในปัจจุบันประเทศไทยกำลังอยู่ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (2560 - 2564) เป็นแผนพัฒนาที่มุ่งเน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าและบริการบนพื้นฐานของความคิดสร้างสรรค์ที่อยู่บนการต่อยอดองค์ความรู้ทุนทางด้านวัฒนธรรมของชาติและเพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าและการพัฒนาที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาอุตสาหกรรมและการพัฒนาพื้นที่ไปสู่ความเป็นเมืองสร้างสรรค์ คลองสานซึ่งเคยเป็นชุมชนริมน้ำเจ้าพระยาแห่งหนึ่งที่มีความสำคัญจึงได้รับความสนใจโดยเห็นได้จากจากนักลงทุนได้พัฒนาอาคารเก่าๆ ที่เคยใช้เป็นที่เรือพาณิชย์เป็นโกดังเก็บสินค้ามาปรับใช้ เช่น โครงการเดอะแจมแฟคตอรีและโครงการล้ง 1919 พื้นที่คลองสานจึงกลายเป็นจุดสนใจของคนจากทั่วโลกเมื่อการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์จากกลุ่มทุนในเครือสยามพิวรรธน์ ได้พลิกโฉมหน้าพื้นที่คลองสานที่เคยเจริญรุ่งเรืองและเป็นเส้นทางคมนาคมสายหลักบริเวณริมฝั่งเจ้าพระยาในเขตฝั่งธนบุรีโดยการเปิดโครงการอภิมหาโปรเจกต์ภายใต้ชื่อ “เมืองแห่งความรุ่งโรจน์อันเป็นนิรันดร์” ทำให้เป็นพื้นที่ในเขตคลองสานจึงเป็นพื้นที่หนึ่งที่นำเสนอในการศึกษาการใช้ทรัพยากรทางวัฒนธรรม

ในฐานะที่เป็นทุนที่ใช้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อความยั่งยืนตามแนวคิดเมืองสร้างสรรค์สู่ความเป็นสังคมที่มีเศรษฐกิจสร้างสรรค์

คุนิชิโร โนดะ (Kunihiro Noda, 2015) ได้เขียนบทความเรื่อง “YOKOHAMA AND CREATIVITY: URBAN REGENERATION THROUGH CULTURE AND ART” โดยได้นำเสนอการพลิกฟื้นเมืองโยโกฮามา โดยใช้ศิลปะและวัฒนธรรมจากประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเมืองโยโกฮามาผ่านแนวคิดเมืองสร้างสรรค์ซึ่งเป็นแนวคิดในการพัฒนาเมืองแห่งยุคศตวรรษที่ 21 โดยการได้รับการสนับสนุนจากกรมการบริหารเขตคานาซาวา

แอรี โรเมียน (Arie Romein, 2009) ได้เขียนบทความเรื่อง Key Element of Creative City Development: An Assessment of Local Policies in Amsterdam and Rotterdam สรุปได้ว่าการสร้างเมืองสร้างสรรค์นั้นเกิดจากการใช้ทรัพยากรทางวัฒนธรรมดั้งเดิมจากประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเมืองที่เคยเป็นเมืองที่มีความเจริญรุ่งเรือง การที่การสร้างเมืองสร้างสรรค์แม้จะมีทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่เหมือนกันแต่การพัฒนาจะประสบความสำเร็จได้นั้นขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการของทางภาครัฐ

โครงการ 1933 (Liau, 2017) หรือที่รู้จักกันว่า Shanghai 1933 : The Slaughter House ที่เป็นโรงฆ่าสัตว์ในอดีตที่ได้รับการปรับปรุงโดยเทศบาลท้องถิ่นเพื่อนำพื้นที่ใช้สอยและเกิดเป็นย่านที่เรียกว่าเมืองสร้างสรรค์ ก็นับเป็นอีกหนึ่งตัวอย่างที่นำทรัพยากรวัฒนธรรมมาเป็นกลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาภายใต้แนวคิดเมืองสร้างสรรค์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อการสืบค้นทรัพยากรทางด้านวัฒนธรรมในฐานะที่เป็นทุนในการสร้างเมืองให้เป็นเมืองแห่งเมืองสร้างสรรค์
2. เพื่อศึกษาการนำทรัพยากรทางวัฒนธรรมในเขตคลองสานเพื่อสร้างมูลค่าไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (mixed method) มีวิธีการดำเนินการวิจัยและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

1. การศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่มีการจัดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรในรูปแบบหนังสือ บทความและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ

2. การลงสำรวจพื้นที่แบบมีส่วนร่วม (participational observation) โดยการลงพื้นที่กำหนดพื้นที่ที่เป็นพื้นที่ศึกษาโดยได้กำหนดพื้นที่บริเวณถนนเชียงใหม่ ถนนสมเด็จพระยาและถนนเจริญนคร 5 ซึ่งเป็นที่ตั้งของโครงการล้ง1919 โครงการเดอะแจมแพคตอรี และโครงการไอคอนสยาม

3. การสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนได้เสียกับการใช้ทุนวัฒนธรรมในพื้นที่ศึกษา (stake holder) แบบเฉพาะเจาะจง (purposive informant) ซึ่งประกอบด้วย เจ้าของโครงการล้ง1919 เจ้าของโครงการเดอะแจมแพคตอรี เจ้าของโครงการไอคอนสยาม คนในชุมชนที่เป็นเจ้าของพื้นที่ในเขตคลองสานและผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ เช่น นักออกแบบ เจ้าหน้าที่บริหารโครงการ เป็นต้น

แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัย

แนวคิดทฤษฎีเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ได้มีการกล่าวถึงคำว่า “เศรษฐกิจสร้างสรรค์” อย่างเป็นทางการในระดับรัฐบาลครั้งแรก ใน ประเทศสหราชอาณาจักร ในปี ค.ศ. 2001 (พ.ศ. 2544) โดยกรมการวัฒนธรรม การสื่อสาร และการกีฬา ได้ให้คำจำกัดความและคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แปลความหมายของไว้ว่า “เศรษฐกิจ ที่ประกอบด้วยอุตสาหกรรมที่มีรากฐานมาจากความคิด สร้างสรรค์ของบุคคล ทักษะความชำนาญ และความ สามารถพิเศษ ซึ่งสามารถนำไปประโยชน์ในการสร้าง ความมั่งคั่งและสร้างงานให้เกิดขึ้นได้ โดยที่สามารถ ส่งเสริมและส่งผ่านจากรุ่นเก่าสู่รุ่นใหม่ด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา” (อาคม เต็มพิทยาไพสิฐ, 2553 : ออนไลน์) เมื่อคำนี้ รวมทั้งแนวคิดการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เริ่มเป็นที่นิยม และมีส่วนเกี่ยวข้องกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (World Intellectual Property Organization, WIPO) จึงให้นิยามคำว่า “เศรษฐกิจสร้างสรรค์” โดยคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้แปลความไว้ว่า “อุตสาหกรรมทางวัฒนธรรม ประกอบด้วยผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมและศิลปะทั้งหมด ทั้งในรูปแบบสินค้าและบริการที่ต้องใช้ความพยายามใน

การสร้างสรรค์งาน ไม่ว่าจะเป็นการทำให้ขึ้นมาโดยทันทีในขณะนั้น หรือผ่านกระบวนการผลิต และเน้นการปกป้องผลงานผ่าน Copyright” (อาคม เติมพิทยาไพสิฐ, 2553 : ออนไลน์)

เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ตามความหมายของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หมายถึง แนวคิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้ องค์ความรู้ (Knowledge) การศึกษา (Education) การสร้างสรรค์งาน (Creativity) และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property) ที่เชื่อมโยงกับพื้นฐานทางวัฒนธรรม (Culture) การสั่งสมความรู้ของสังคม (Wisdom) และเทคโนโลยี/นวัตกรรมสมัยใหม่ (Technology and Innovation) เศรษฐกิจที่ประกอบด้วยอุตสาหกรรมที่มีรากฐานมาจากความคิดสร้างสรรค์ของบุคคล ทักษะความชำนาญ และความสามารถพิเศษ ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการสร้างความมั่งคั่งและสร้างงานให้เกิดขึ้นได้ โดยที่สามารถสั่งสมและส่งผ่านจากรุ่นเก่าสู่รุ่นใหม่ด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา (อาคม เติมพิทยาไพสิฐ, 2553 : ออนไลน์)

คำว่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นคำภาษาไทยที่ใช้แทนคำในภาษาอังกฤษหลายๆ คำดังนี้ Creative Economy, Creative Industries, Cultural Industries โดยแต่ละคำในภาษาอังกฤษถูกบัญญัติขึ้นโดยหน่วยงานหลายๆ หน่วยงาน และมีความแพร่หลายในหลายๆ มิติ (Srisangnam, 2552 : ออนไลน์)

John Howkins ได้อธิบายแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ไว้อย่างสั้นๆ ว่า คือการสร้างมูลค่าที่เกิดจากความคิดของมนุษย์ จึงตีความได้ว่า มูลค่าของสินค้าและบริการเกิดขึ้นมาจากการใช้ความคิดที่เป็นความคิดเดิมหรือเป็นความคิดใหม่ที่เกิดมาจากปัจเจก ส่งผลให้เกิดสินค้าและบริการในรูปแบบใหม่ๆ ที่เกิดจากการใช้ความคิดสร้างสรรค์ของตัวบุคคล ความคิดของนั้นเกิดจากการสั่งสมความรู้ที่ฝังรากอยู่ในบุคคลนั้น คนจึงถูกมาใช้เป็นทุนในส่วนหนึ่งของแนวคิดทฤษฎีนี้

ในการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจจำเป็นต้องมีการใช้ทุน ในแนวคิดเศรษฐกิจทุนที่ใช้ในการขับเคลื่อนขบวนการทางเศรษฐกิจได้แก่ทุนที่เรียกว่าทุนทางวัฒนธรรม “ทุนทางวัฒนธรรม” (Cultural Capital) หมายถึง ผลผลิตทางวัฒนธรรมทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ ทุนทาง

วัฒนธรรมที่จับได้ เช่น โบราณสถาน มรดกทางวัฒนธรรม ผลงาน ศิลปะแขนงต่างๆ ทั้งภาพวาด หัตถกรรม ดนตรี ภาพยนตร์ วรรณกรรม เหล่านี้มักจะวัดมูลค่าเป็นตัวเงินได้ ส่วนทุนวัฒนธรรมที่ จับต้องไม่ได้ ได้แก่ ความเชื่อ จารีต ประเพณี วิถีชีวิต

ในทางสังคมศาสตร์ Bourdieu (Bourdier, 1986, cited in David Throsby : 4) ได้จัดให้คนเป็นส่วนหนึ่งของทุนทางวัฒนธรรม เพราะปัจเจกถือว่าเป็นส่วนหนึ่งและเป็นองค์ประกอบของสังคม โดย Bourdieu ได้ระบุว่าทุนที่เกิดจากทรัพยากรมนุษย์จะได้รับการอบรมบ่มเพาะจากวัฒนธรรมของสังคมนั้นๆ และความรู้ที่ได้รับจากการบ่มเพาะนี้ถือเป็นทรัพย์สินที่ติดอยู่กับคนๆ นั้น ไม่มีใครสามารถมาดึงความคิดนั้นไปจากบุคคลนั้นได้ซึ่ง Bourdieu ได้เรียกขั้นตอนนี้ว่าเป็นความรู้ที่ฝังในตัวบุคคล (embodied)

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (2555-2559) นับเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ได้มีการระบุถึงยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาประเทศที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์โดยมีเนื้อหาใจความโดยสรุปว่าการพัฒนาภาคการผลิตสินค้าและบริการบนฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยส่งเสริมการใช้ความคิดสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการ การส่งเสริมและพัฒนาสาขาธุรกิจสร้างสรรค์ที่มีศักยภาพ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งแวดล้อมด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พัฒนาบุคลากรให้สามารถตอบสนองความต้องการของการภาคการผลิตและบริการทั้งในระดับวิชาชีพเชิงสร้างสรรค์ และผู้ประกอบการให้มีความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมการศึกษาวิจัยและพัฒนาเชิงลึกในสาขาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และทุนวัฒนธรรม (อาคม เติมพิทยาไพสิฐ, 2553 : ออนไลน์) นับเป็นแนวทางการพัฒนาประเทศที่สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ที่เน้นที่ความคิดของตัวปัจเจกบนพื้นฐานความรู้ที่สั่งสมกันมาและฝังรากอยู่ในตัวบุคคลในการต่อยอดและสร้างมูลค่าเพิ่มในกับสินค้าและบริการเพื่อนำเข้าสู่โครงสร้างเศรษฐกิจ

แนวคิดเมืองสร้างสรรค์

แนวคิดเมืองสร้างสรรค์ (Creative City) เป็นนโยบายพัฒนาประเทศตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของรัฐบาลในหลายประเทศ โดยเฉพาะในประเทศพัฒนาแล้ว เช่น ประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป และสหรัฐอเมริกา เป็นการดำเนินนโยบายเป็นการดำเนินนโยบายเพื่อดึงดูดผู้

ประกอบการและผู้มีความคิดสร้างสรรค์จากที่ต่างๆ ให้เข้ามาอยู่ในเมือง โดยมีแนวคิดว่าการสร้างบรรยากาศของเมืองให้ทันสมัย และเปี่ยมล้นด้วยความบันเทิงจะเป็นการดึงดูดให้คนที่มีความคิดสร้างสรรค์เข้ามาอยู่ในเมือง

ในงานสัมมนา Thailand International Creative Economy Forum (TICEF) ระหว่างวันที่ 29 - 30 พฤศจิกายน 2553 ซึ่งเป็นการสัมมนาที่จัดขึ้นโดยกรมทรัพย์สินทางปัญญา และกระทรวงพาณิชย์ ฐนิจ กิตติอำพน ได้เสนอว่าในปัจจุบัน ร้อยละ 64 ของประชากรมีแนวคิดในการเลือกเมืองก่อนเลือกงาน (ฐนิจ กิตติอำพน, 2553 : ออนไลน์) ดังนั้น ในการพัฒนาจึงต้องมีการสร้างสภาพแวดล้อมและองค์ประกอบของเมืองให้เอื้อต่อการทำงานในเชิงสร้างสรรค์ ส่งเสริมกระบวนการสร้างนักคิดและบ่มเพาะให้กลายเป็นผู้ประกอบการสร้างสรรค์ อันหมายถึงผู้ประกอบการที่สามารถรวบรวมองค์ความรู้ ทักษะ เทคโนโลยี และสุนทรียภาพจากวัฒนธรรมและงานศิลปะ นำมาสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่าและความแตกต่าง ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในแต่ละกลุ่มได้ ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์และมีพื้นที่แสดงออกของกลุ่มคนทำงานสร้างสรรค์และผู้ประกอบการสร้างสรรค์ ตลอดจนส่งเสริมสภาพแวดล้อมและกิจกรรมเพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ ควบคู่ไปกับการเรียนรู้ในระบบการศึกษาปกติเพื่อบรรลุเป้าหมายสู่การเมืองสร้างสรรค์ ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของเศรษฐกิจสร้างสรรค์

อังค์ถัด (UNCTAD - United Nations Conference on Trade and Development) ได้ให้คำจำกัดความคำว่าเมืองสร้างสรรค์ไว้ใน Creative Economy Report (2008 : ออนไลน์) ว่า เมืองที่มีกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่หลากหลายเป็นส่วนสำคัญของเศรษฐกิจและสังคมของเมืองนั้นๆ และต้องประกอบไปด้วยรากฐานที่มั่นคงทางสังคมและวัฒนธรรม มีการรวมกลุ่มกันอย่างหนาแน่นของคนทำงานสร้างสรรค์และมีสภาพแวดล้อมที่ดึงดูดการลงทุนเพราะความยั่งยืนของสถานที่ในเชิงวัฒนธรรม

David Yencken (1988 : ออนไลน์) เป็นผู้เสนอแนวคิดเรื่อง creative city โดยได้เขียนบทความลงในนิตยสารที่ชื่อว่า Meanjin กล่าวถึงการพัฒนาเมืองโดยการนำสถาปัตยกรรมเก่าและวัฒนธรรมเป็นทุนในการพัฒนาพื้นที่ในเขตเมืองในประเทศออสเตรเลีย นักวางแผน

พัฒนาเมืองภายหลังได้ใช้แนวคิดนี้เป็นแนวคิดหลักในการวางแผนการพัฒนาเมืองเพื่อแก้ปัญหาการขยายเมืองที่ใหญ่ขึ้นและปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมจนเกิดการพัฒนาเมืองที่ยั่งยืนในทางเศรษฐกิจ

Charles Landry (2019 : ออนไลน์) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวางแผนประยุกต์ใช้วัฒนธรรมในการฟื้นฟูเมืองได้เขียนหนังสือเรื่อง Creative city และ The Rise of Creative Class ทำให้แนวคิดเรื่องเมืองสร้างสรรค์เป็นแนวคิดหลักในปัจจุบันของนักวางแผนเมือง สำคัญคือการนำเสนอการฟื้นฟูพื้นที่เมืองที่เคยใช้ประโยชน์ในอดีตให้กลับมาชีวิตขึ้นมาใหม่อีกครั้งโดยการใช้ความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มคนที่เรียกว่า creative class ใช้ฐานความรู้ทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ภูมิปัญญา มาต่อยอดเพื่อจัดหาพื้นที่เพื่อดึงดูดให้ผู้คนเข้ามาใช้พื้นที่และเป็นการแก้ปัญหาเรื่องความจำกัดของพื้นที่ในเขตเมือง เกิดเป็นพื้นที่ให้กับกลุ่มคนได้เข้ามาใช้พื้นที่เพื่อสร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งไม่มีความเกี่ยวพันเป็นลูกโซ่ที่จะนำมาซึ่งแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ หรืออาจจะกล่าวอีกนัยหนึ่งตามที่ Charles Landry นำเสนอว่าเป็นการนำอดีตมาสู่ปัจจุบันเพื่อก้าวสู่ความเป็นอนาคตเป็นการแปลงโฉม (transform) โดยใช้สิ่งที่ป็นวัฒนธรรมในอดีตมาสร้างปัจจุบันเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคตโดยใช้กลุ่มคนที่มีความหลากหลายในด้านอาชีพที่มีความคิดสร้างสรรค์มาอยู่ร่วมกัน

Creative Class เป็นกลุ่มคนจากหลากหลายอาชีพ หลากหลายวัฒนธรรมที่นำความรู้ความสามารถที่สั่งสมมาแปลงทุนทางวัฒนธรรมให้เกิดเป็นมูลค่าเพิ่ม เช่น นักออกแบบ สถาปนิก ครู นักการศึกษาและกลุ่มรักร่วมเพศที่เข้ามาใช้พื้นที่ในเมืองสร้างสรรค์เพื่อวางแผนและแสดงออก (think, plan and act) เป็นเป็นสถานที่ที่สร้างแรงบันดาลใจ ได้บ่มเพาะและแสดงออกแห่งจินตนาการของตนเองได้ (inspiring people and cultivating imagination) เพราะฉะนั้นเมืองสร้างสรรค์อาจไม่ใช่สถานที่ที่มีค่าแรงสูงแต่เป็นสถานที่ที่คนมาอยู่แล้วเกิดความรู้สึกว่าเป็นที่ที่คุณภาพของชีวิตเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี

ผลการวิจัย

ในงานวิจัยเรื่อง “การสร้างพื้นที่ทางศิลปวัฒนธรรมในเขตคลองสานสู่เมืองสร้างสรรค์” ต้องการ

สืบค้นทุนทางด้านวัฒนธรรมที่ใช้เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ ไปสู่ความเป็นเมืองสร้างสรรค์และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ได้ผลการวิจัยทุนทางวัฒนธรรมที่เกิดจากการใช้ศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่เขตคลองสานมาเป็นทุนดังนี้

โครงการเดอะเดอะแยมแฟคทอรี (The Jam Factory)

โครงการ The Jam Factory ตั้งอยู่ที่เลขที่ 41/1-2 ถนนเจริญนคร แขวงคลองสาน เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร เป็นโครงการที่เกิดขึ้นในปี 2014 โดย **คุณดวงฤทธิ์ บุนนาค** สถาปนิกผู้ก่อตั้งบริษัท ดวงฤทธิ์ จำกัด ผู้นำแนวคิดทางสถาปัตยกรรมมาใช้เพื่อพลิกโฉมหน้าพื้นที่ที่รกร้างและถูกทอดทิ้งไปเป็นเวลานานให้กลับมามีมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ

จากการสัมภาษณ์คุณดวงฤทธิ์ บุนนาค ผ่านตัวแทนเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์โครงการ **คุณพาฝัน รชตสกุล** (2561 : สัมภาษณ์) ได้ให้ข้อมูลว่าบริษัทดวงฤทธิ์ ในเวลานั้นกำลังประสบกับภาวะปัญหาทางด้านการเช่าพื้นที่ในเขตเมืองที่ราคาสูงขึ้นทุกๆ ปี ในฐานะที่เป็นศิลปินไม่ได้มีรายได้มากพอกับค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้น จึงได้หาพื้นที่ที่มีราคาไม่สูงมาก ต่อบริษัทจำนวนพนักงานของบริษัทที่มีจำนวนมากขึ้นและอยู่ไม่ไกลเมืองมากประกอบกับการเดินทางต้องสะดวก จึงได้มาพบพื้นที่ที่เป็นที่ตั้งของโครงการในปัจจุบันที่อยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา มีทางสัญจรทั้งทางน้ำและทางบกที่เชื่อมต่อกับเขตเมืองได้อย่างสะดวก ทำให้เกิดความคิดในการปรับปรุงพื้นที่แปลงนี้ที่รกร้างว่างเปล่ามาเป็นเวลา

นานให้กลับมาใช้ประโยชน์ได้อีกครั้ง

พื้นที่ของโครงการเดอะแยมแฟคทอรีมีประวัติความเป็นมาย้อนไปในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ที่เคยเป็นพื้นที่ทางการค้าในยุคนั้น ต่อมาเมื่อมีการตัดถนนในสมัยที่ประเทศไทยต้องพัฒนาและติดต่อกับชาติตะวันตกเริ่มในรัชสมัยของสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในช่วงที่ประเทศไทยมีการทำสนธิสัญญาเบาริง บทบาทการสัญจรทางน้ำจึงลดบทบาทลงเปลี่ยนมาเป็นการสัญจรทางบกโดยการตัดถนนมีสะพานพระรามหก เป็นตัวเชื่อมเขตฝั่งธนกับฝั่งพระนครเป็นสะพานแรกและได้มีการสร้างสะพานที่เชื่อมการคมนาคมจากทางฝั่งธนบุรีมาทางฝั่งพระนครอีกในสมัยต่อมาโดยเฉพาะการสร้างสะพานสาทรที่เชื่อมการเดินทางในฝั่งธนบุรีตรงเขตคลองสานเชื่อมต่อกับเขตพระนครในฝั่งสาทรพื้นที่ในเขตคลองสานจึงลดบทบาทลงไปเรื่อยๆ

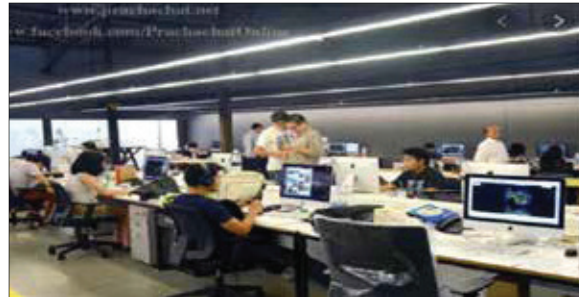
ในการปรับปรุงพื้นที่โครงการเดอะแยมแฟคทอรีให้กลับมามีมูลค่าและเพิ่มมูลค่าในทางเศรษฐกิจนั้น คุณดวงฤทธิ์ บุนนาค เจ้าของแนวคิดและผู้ริเริ่มโครงการ ได้ใช้**ทุนทางวัฒนธรรม** จากประวัติความเป็นมาของโครงการเป็นตัวขับเคลื่อนการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ในครั้งนี้ กล่าวคือได้ทำการปรับปรุงอาคารโกดังเก่า 3 หลัง ที่เคยใช้เป็นโรงงานผลิตถ่านไฟฉายตราคบ โรงงานผลิตน้ำแข็งและโรงงานผลิตยา ที่มีร่องรอยบอกเล่าถึงโครงสร้างสถาปัตยกรรมแบบโกดังเก็บสินค้าที่นิยมสร้างกันในยุคต้นกรุงรัตนโกสินทร์ที่ทำเป็นพื้นที่เขตอุตสาหกรรมในฝั่งธนบุรีบริเวณแม่น้ำเจ้าพระยาในย่านธนบุรีเมื่อครั้งการจราจรทางน้ำยังเป็นเส้นทางหลัก (พาฝัน รชตสกุล, 2561 : สัมภาษณ์)

ภาพที่ 1 ภาพโกดังสินค้าภายในโครงการ เดอะแยมแฟคทอรีก่อนและหลังปรับปรุง
ที่มา : www.painaidii.com/diary-detail/001301/lang/th/ สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2564

ในการปรับปรุงพื้นที่สภาพโกดังเก่าทั้ง 3 หลังข้างต้นทำให้เกิดการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์แก่คุณค่าในทางเศรษฐกิจดังนี้

1. ใช้เป็นอาคารสำนักงานของบริษัทดวงฤทธิจำกัด ซึ่งมีพื้นที่ใช้สอย 800 ตารางเมตร เพื่อรองรับพนักงานของบริษัทที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นเป็น 60 คน ภาพประกอบ 3

ภาพที่ 2 ภาพโกดังสินค้าที่ปรับปรุงมาเป็นสำนักงานบริษัท ดวงฤทธิ
ที่มา : www.brandbuffet.in.th/2014/02/jam-factory-duangrit-bunnag/
สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2564

2. ใช้เป็นร้านหนังสือกึ่งอดีต (Candid) เป็นการนำร้านหนังสือเก่าที่เคยเปิดมาก่อนหน้านี้ในย่านบางลำพูเป็นร้านหนังสือที่ไม่ได้ขายหนังสือที่อยู่ในกระแสแต่เป็นร้านหนังสือที่ผ่านการคัดสรรมาอย่างดีจากคนที่ชอบอ่านหนังสือ จึงได้ชักชวนคุณดวงฤทัย เอสสนาชาดัง มาดูแลร้านหนังสือ

แห่งนี้ เพราะฉะนั้นคนที่อยากได้นิยายดีๆ ที่หายากและอยากได้คำแนะนำว่าหนังสือเล่มไหนดีไม่มีเนื้อหาอย่างไรจะสามารถหาได้จากที่นี่และได้รับคำแนะนำจากคนที่อ่านหนังสือนั้นจริงๆ ภาพประกอบ 4

ภาพที่ 3 ภาพโกดังสินค้าที่ปรับปรุงมาเป็นร้านหนังสือ Candid
ที่มา : www.painaidii.com/diary-detail/001301/lang/th/
สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2564

3. จัดสรรเป็นร้านกาแฟ Library เป็นการผูกความคิดว่าอยากให้เป็นที่รวมผู้คนมานั่งคิดงานในบรรยากาศที่ดีและสร้างสรรค์ผลงานโดยไม่จำเป็นต้องนั่ง

ทำงานในสำนักงาน เมื่อมานั่งทำงานที่นี่แล้วเกิดแรงบันดาลใจรู้สึกถึงความสงบ ภาพประกอบ 5

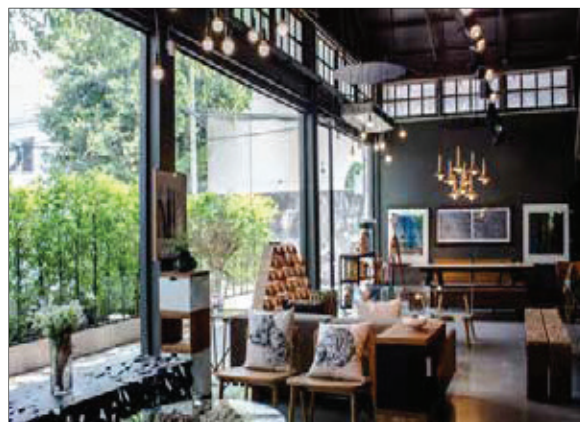
ภาพที่ 4 ภาพโกดังที่ถูกปรับเปลี่ยนเป็นร้าน Library ที่ทำเป็น working space

ที่มา : <https://food.trueid.net/detail/rEdqK7vMjx>

สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2564

4. เป็นห้องจัดแสดงสินค้าของบริษัทภายใต้ชื่อว่า Any Room ซึ่งเป็นร้านขายเฟอร์นิเจอร์ ที่เจ้าของออกแบบ

และขาย ตลอดจนไปจัดหาจากแหล่งอื่นๆ เพื่อมาจัดจำหน่าย ภาพประกอบ 6

ภาพที่ 5 ภาพโกดังที่ได้รับการปรับปรุงเป็นร้าน Anyroom

ที่มา : https://www.forfur.com/media/idea/5032/5032_1434633628890866999

สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2564

5. ใช้เป็นพื้นที่จัดแสดงงานนิทรรศการทางศิลปะให้กับเยาวชนรุ่นใหม่และเปิดให้บุคคลภายนอกมาเช่าใช้พื้นที่เพื่อจัดงานทางด้านศิลปะในโอกาสต่างๆ ตามวาระฤทธิ์ บุนนาค เป็นสถาปนิกมารวม 20 ปี ถือว่าเป็นผู้หนึ่งที่

ทำงานที่เกี่ยวข้องกับวงการศิลปะจึงอยากสร้างแกลเลอรีให้กับศิลปินรุ่นใหม่ได้มีพื้นที่ในการจัดแสดงผลงานของตนเอง ภาพประกอบ 7

ภาพที่ 6 ภาพโกดังสินค้าที่ปรับปรุงมาเป็นห้องแสดงนิทรรศการ
ที่มา : www.painaidii.com/diary-detail/001301/lang/th/
สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2564

6. ทำเป็นร้านอาหารภายใต้ชื่อ The Never Ending Summer เป็นความคิดที่คุณดวงฤทธิ์ บุนนาค คิดว่าอยากมีร้านอาหารดีๆ ไว้ให้คนที่สัมผัสประสบการณ์รสชาติของอาหารที่ดีเช่นเดียวกับตนเองที่เคยได้สัมผัสจาก

การเป็นสมาชิกหนึ่งในสกุลดั้งเดิมที่มีประวัติของบรรพบุรุษเกี่ยวข้องกับทางราชสำนักของไทย จึงได้ชักชวนคุณนรี บุญเกียรติ ผู้มีฝีมือมาดูแลในส่วนนี้ ภาพประกอบ 8

ภาพที่ 7 ภาพโกดังสินค้าที่ปรับปรุงมาเป็นร้าน Never Ending Summer
ที่มา : www.painaidii.com/diary-detail/001301/lang/th/
**สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2564

นอกเหนือจากการปรับปรุงสถานที่ที่ใช้ทุนทางด้านสถาปัตยกรรมโดยการซ่อมแซมเก็บตัวอาคารที่บอบเล้าถึงความเป็นมาในอดีตของสถานที่ผ่านตัวอาคารสถานที่แล้วโครงการเดอะแอมแพคทอรี ยังได้นำแนวคิดวัฒนธรรมทางด้านวิถีชีวิตของคนในชุมชนมาเป็นตัวขับเคลื่อนและสนับสนุนความเป็นชุมชนโดยการแปลงสภาพ (Transformation) พื้นที่ที่ไม่เจริญในย่านฝั่งธนให้กลับมามีชีวิตขึ้นมาใหม่โดยใช้บริเวณพื้นที่ว่างรอบๆ โครงการ จึงเกิดเป็นโครงการ community space หรือ art space ขึ้น เช่นทางโครงการมีจัดกิจกรรมต่างๆ ตามวาระเช่น การเสวนา

เกี่ยวกับภาพยนตร์ หรือ THE KNACK MARKET ที่ให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้เข้ามาจัดงานขายโอเดียนเล็กๆ น้อยๆ เป็นประจำทุกเสาร์และอาทิตย์ ในช่วงสั้นเดือน นอกจากนี้ยังมีการจัดนิทรรศการหมุนเวียนทุกๆ 2 เดือนครั้ง เป็นต้น

โครงการล้ง 1919 (Lhong 1919)

โครงการล้ง 1919 เป็นโครงการศูนย์การค้าแนวใหม่แบบ mix use คือใช้พื้นที่ได้อเนกประสงค์ เช่น เป็นร้านค้า ลานจัดกิจกรรม และอื่นๆ ตามความต้องการของผู้มาใช้บริการ โครงการล้ง 1919 ได้ประยุกต์วัฒนธรรมเดิมกล่าวคือการนำประวัติศาสตร์ศิลป์ไทย - จีน รีมิกซ์แม่น้ำ

เจ้าพระยาในเขตคลองสานมาเป็นทุนในการพัฒนาตัวโครงการให้มีลักษณะเด่นและดึงดูดลูกค้าให้เข้ามาใช้บริการสินค้าและบริการของตัวโครงการไม่ว่าจะในเชิงพาณิชย์หรือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

โครงการล้ง 1919 ตั้งอยู่บนปลายสุดของถนนเชียงใหม่ แขวงคลองสาน เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร (ฝั่งธนบุรี) โดยอยู่ฝั่งตรงข้ามกับย่านตลาดน้อยในฝั่งกรุงเทพมหานคร บนเนื้อที่ทั้งหมด 6 ไร่ คิดเป็นพื้นที่ใช้สอยทั้งหมด 6,800 ตารางเมตร ดำเนินงานภายใต้ตระกูล “หวังหลี” ผู้เป็นเจ้าของพื้นที่และทรัพย์สินทางวัตถุโบราณทั้งหมดซึ่งประกอบด้วยสถาปัตยกรรมดั้งเดิมและงานศิลปะในรูปของงานจิตรกรรมภาพเขียนสีโบราณตามผนังและกำแพงต่างๆ

ในการศึกษาทุนทางด้านวัฒนธรรมที่ทางโครงการล้ง 1919 ใช้ในการขับเคลื่อนโครงการ แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ

1. ทุนทางโครงสร้างสถาปัตยกรรมเก่า ได้แก่ กลุ่มอาคารโกดังเก็บสินค้า และศาลเจ้าแม่หม่าโจ้วหรือคนไทยรู้จักในนามศาลเจ้าแม่ทับทิม
2. ทุนทางด้านงานศิลปกรรม ได้แก่ ภาพจิตรกรรมฝาผนังที่อยู่ในตัวอาคาร

ทุนทางโครงสร้างสถาปัตยกรรม ในโครงการล้ง 1919 มีงานสถาปัตยกรรมที่สำคัญที่แสดงออกถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสถานที่แห่งนี้อยู่ 2 ชั้น อันได้แก่ กลุ่มอาคารที่ใช้เป็นโกดังเก็บสินค้าและตัวศาลเจ้าแม่ทับทิม

อาคารโกดังเก่า แต่เดิมเดิมโครงการล้ง 1919 เมื่อสร้างมีชื่อเรียกว่า “ฮวย จุ่ง ล้ง” สร้างในปี พ.ศ. 2398 โดย

พระยาพิศาลศุภผล (ชิน พิศาลบุตร) ซึ่งเป็นพ่อค้าเจ้าเงินฮวย จุ่ง ล้ง มีความหมายว่า ทำเรือกลไฟ ซึ่งในสมัยนั้นการติดต่อค้าขายระหว่างคนไทยและจีนใช้เรือกลไฟเป็นพาหนะในการขนย้ายสินค้า ต่อมาเมื่อเศรษฐกิจซบเทราลงเจ้าของเดิมได้ประสบภาวะทางเศรษฐกิจจึงได้ขายกิจการต่อให้กับเจ้าของรายใหม่ซึ่งได้แก่คนในตระกูล “หวังหลี” ดำเนินกิจการต่อ แต่ด้วยเหตุผลในเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและวัฒนธรรมดังที่กล่าวมาข้างต้น คือการลดบทบาทการค้าทางน้ำเป็นการใช้ทางบกแทน ทำเรือ ฮวย จุ่ง ล้ง จึงหยุดใช้ไปแต่การใช้เป็นโกดังเก็บสินค้าให้กับผู้ที่สนใจยังดำเนินต่อมา จนเมื่อทายาทในยุคหลังแห่งตระกูลหวังหลี ซึ่งนำโดยคุณรุจิราภรณ์ หวังหลี ได้เห็นและตระหนักถึงคุณค่าของงานศิลปวัฒนธรรมที่ผ่านตัวอาคารโกดังสินค้าและภาพจิตรกรรมฝาผนังในตัวโครงการ ประกอบกับการเล็งเห็นถึงประโยชน์ที่ประเทศชาติจะได้รับจากการสืบสานคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมไทย - จีน ผสมกับการดำเนินธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ของครอบครัวจึงเกิดโครงการอนุรักษ์งานทางวัฒนธรรมดังกล่าวนี้ขึ้นเพื่อในอนุชนคนรุ่นหลังได้เห็นคุณค่าของประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ไทย - จีน ได้ศึกษาและเรียนรู้

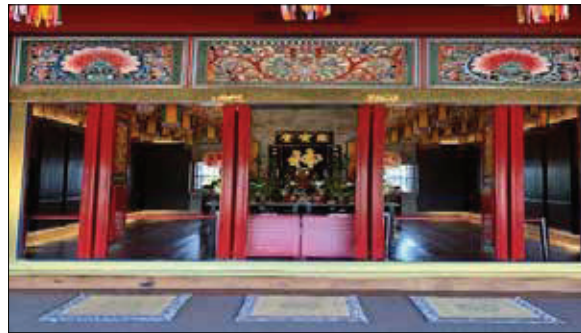
ในการสัมภาษณ์ **คุณเอื้ออารี ตรีโสภา** (2563 : สัมภาษณ์) คณะกรรมการบริหารโครงการ (Executive Vice President) ได้ให้ข้อมูลว่าเพื่อเป็นการเฉลิมฉลองวาระครบรอบการเปลี่ยนมือจากเจ้าเดิมมาสู่ตระกูลหวังหลีและเพื่อให้ชื่อเรียกของโครงการง่ายต่อการจดจำของคนทั่วไปในทางการค้า จึงได้มีการเปลี่ยนชื่อสถานที่จากคำว่า “ฮวย จุ่ง ล้ง” มาเหลือแค่คำสร้อยคือ “ล้ง” ซึ่งเป็นคำพ้องเสียงในภาษาไทยว่า “โรง” และใส่ 1919 เพื่อสื่อว่ามีอายุครบ 100

ภาพที่ 8 ภาพกลุ่มอาคารแบบ “ซาน เทอ หยวน” หรือ อาคารทรงเกือกม้า
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2564

ปีหลังจากการเปลี่ยนจากเจ้าของเดิมมาเป็นเจ้าของใหม่

รูปแบบสถาปัตยกรรมในโครงการล้งทำให้ผู้ที่สนใจได้เรียนรู้ถึงคติความเชื่อในการสร้างอาคารตามแบบ ฮั้วจ้งยี้ (Feng Shui) ของจีน กล่าวคือ ตัวอาคารในโครงการล้ง 1919 เป็นหมู่อาคารหรือกลุ่มอาคารที่เรียงตัวเป็นรูปตัว U โดยเริ่มต้นจากทางด้านซ้ายวนไปทางด้านขวาล้อมรอบพื้นที่โล่งตรงบริเวณกลางบ้านที่ใช้เป็นลานอเนกประสงค์ (courtyard) กลุ่มอาคารเช่นนี้มีชื่อเรียกว่า “ซาน เทอ หย่วน” หรืออาคารทรงเกือกม้า ภาพประกอบ 9 โดยมีอาคารทางด้านหน้าหันลงสู่แม่น้ำซึ่งเชื่อกันว่าเป็นคติความเชื่อที่ดีตามหลัก “ฮวงจุ้ย” ของจีน ตัวอาคารสร้างจากปูนก่ออิฐ มีพื้นเป็นไม้และมุงหลังคาจากกระเบื้องซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นเครื่องกระเบื้องที่นำเข้ามาจากเมืองจีน

ภาพที่ 9 ภาพศาลเจ้าแม่หม่าโจ้ว หรือ ศาลเจ้าแม่ทับทิม ศาลเจ้าแห่งนักเดินเรือ
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2563

ประวัติของศาลเจ้าแม่หม่าโจ้วถูกสร้างมาพร้อมกับการสร้าง ฮั่วจ้งล้ง เป็นศาลเจ้าของนักเดินทะเล ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าสถานที่แห่งนี้เป็นที่พักจอดเรือกลไฟของชาวจีนโพ้นทะเลที่เดินทางมาทางน้ำ พ่อค่านักเดินเรือมีความเชื่อว่า “เทียนโหวเซี้ยะบ้อ” หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า “หม่าโจ้ว” ซึ่งเป็นองค์พระประธานของศาลเจ้าแห่งนี้ที่ได้รับการอัญเชิญมาประดิษฐานเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่นักเดินเรือในความเชื่อของนักเดินทะเลเจ้าแม่หม่าโจ้วเป็นเทพผู้อุปถัมภ์ของชาวทะเล

ศาลเจ้าแม่หม่าโจ้วนี้เป็นการบอกเล่าถึงงานด้านวัฒนธรรมในเรื่องคติความเชื่อของชาวจีนโพ้นทะเลที่มีอาชีพเป็นนักเดินเรือได้เป็นอย่างดี ในตัวศาลเจ้าแม่โจ้ว มีองค์เทพประดิษฐานอยู่ 3 องค์ คือ ปางเด็กสาว เป็นปางที่บอกเล่าถึงองค์หม่าโจ้วเมื่อครั้งเยาว์วัย ปางหม่าโจ้วนี้มีลักษณะเด่นที่ใบหน้าจะอ่อนเยาว์ที่สุดในเทพทั้ง 3 องค์ เทพปางเด็กสาวนี้จะอยู่ทางซ้ายมือ ผู้คนเชื่อว่าเทพหม่าโจ้วปาง

ความสำคัญของอาคารแบบ “ซาน เทอ หย่วน” นี้เป็นต้นแบบของอาคารบ้านเรือนที่พบเห็นอยู่ทั่วไปในเมืองจีน โดยการปรับเปลี่ยนให้ตัวอาคารปิดล้อมพื้นที่โล่งตรงกลางบ้านเป็นสี่ทิศ สถาปัตยกรรมเช่นนี้เรียกว่า “ซื่อ เทอ หย่วน” หรือในภาษาไทยเป็นที่รู้จักกันว่า “อาคารสี่ประสาน” ลักษณะงานสถาปัตยกรรมแบบนี้ที่ยังหลงเหลือและเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายได้แก่ “สวนอวี้วน” (Yuyuan Garden) ในนครเซี่ยงไฮ้ และ ศาลาสนั้ตระกูลฉี (Shi Residence)

ศาลเจ้าแม่หม่าโจ้ว หรือ ศาลเจ้าแม่ทับทิม นับเป็นสถาปัตยกรรมที่ทำหน้าที่ในการรวมศูนย์คติความเชื่อของชาวจีนในโพ้นทะเลนับจากอดีตจนถึงปัจจุบันและยังทำหน้าที่ในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาบูชาสักการะขอพรเนื่องในโอกาสต่างๆ ภาพประกอบที่ 10

นี้ให้พรในเรื่องการเดินทางที่ราบรื่นปลอดภัยและความรักที่สุขสมหวัง ปางผู้ใหญ่ เป็นองค์ที่มีขนาดใหญ่ ให้พรในเรื่องของการประกอบการค้าและเงินทองเป็นองค์ที่มีขนาดใหญ่อยู่ทางด้านขวามือสุดเมื่อหันหน้าเข้าสู่ตัวศาลเจ้า ปางเทพ เป็นองค์สุดท้ายเป็นปางที่ได้รับการยกย่องว่าเป็น “องค์เทพเทียนโหวเซี้ยะบ้อ” ซึ่งหมายถึงการได้รับการยกย่องให้เป็นเจ้าแม่ โดยที่ท่านมีชื่อเรียกต่างๆ กันไปตามแต่ละภาษาถิ่นของจีน เช่น เทียนซ่งเซ็งหมู่ (天上聖母) หรือ มาโจ้ว / มาจู (媽祖) แต่สำหรับคนไทยแล้วจะรู้จักกันในนามว่า “เจ้าแม่ทับทิม” เป็นองค์ที่ประทับอยู่ตรงกลาง มีลักษณะที่สังเกตได้ชัดคือสวมชุดแบบผู้ชายบนศีรษะสวมหมวกแบบฮ้องแต้มีมานมุกปิดบังครึ่งหน้า การที่เทพองค์นี้ประทับอยู่ตรงกลางเพื่อเป็นการสื่อความหมายถึงการประทับอยู่บนสรวงสวรรค์ ปางนี้เป็นปางที่ให้พรในเรื่องของสุขภาพ การรักษาทัพยสินและครอบครัวอบอุ่น มั่นคงและร่มเย็น ภาพประกอบ 13

ภาพที่ 10 ซ้าย: ภาพองค์เจ้าแม่หม่าโจ้ว ปางด็กสาว ปางผู้ใหญ่ และปางเทพ
ที่มา : <https://travel.trueid.net/detail/01GEWnXdja2Y>
สืบค้นเมื่อ 7 เมษายน 2564

ทุนจิตรกรรมฝาผนัง ภาพจิตรกรรมที่ค้นพบในการบูรณะโครงการล้ง 1919 ที่เมื่อมีการปรับปรุงอาคารสถาปัตยกรรมโกดังเป็นงานศิลปกรรมอันทรงคุณค่าที่ควรค่าแก่การเก็บรักษาเพื่อเป็นความรู้แก่ชนรุ่นต่อไปทั้งด้านคติความเชื่อและเทคนิควิธีการวาดภาพต่างๆ ตามหลักความเชื่อสัญลักษณ์มงคลของจีนตามแบบประเพณีนิยม หูเจินเจียง (胡振江, 2013 : 115) และนับเป็นทุนในทางวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนการฟื้นฟูที่ก่อให้เกิดคุณค่าทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

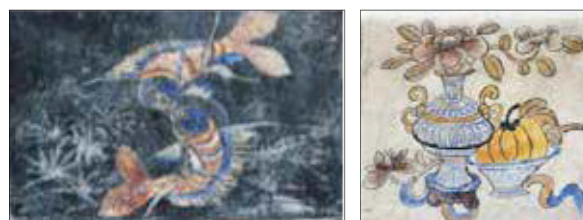
สัญลักษณ์มงคลตามแบบประเพณีนิยม หูเจินเจียง นี้เกิดปรากฏครั้งแรกในสมัย ชุนชิวจันกั๋ว (春秋战国 770 - 221 ปีก่อน ค.ศ.) ต่อมาในสมัยราชวงศ์ฮั่น ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่อิทธิพลของพุทธศาสนาได้แพร่ขยายสู่ดินแดนจีน กอรปกับในเวลานั้นลัทธิเต๋าดั้งเดิมอันได้แก่ ลัทธิเต๋า ยังเป็นแนวคิดที่ชาวจีนทั่วไปยังคงนิยมนับถือกันอย่างกว้างขวาง และลัทธิขงจื๊อหรือหลักรักก้ำลึงเจริญเติบโตและพัฒนาอย่างต่อเนื่องในสังคมชาวจีน ด้วยสถานะการณดังกล่าวทำให้เกิดการรวมความคติความเชื่อเรื่องสัญลักษณ์มงคลของอิทธิพลทางคติความเชื่อของทั้ง 3 คติความเชื่อเข้าด้วยกัน และสะท้อนออกมาในงานภาพวาดของจีน โดยมีการนำคำมงคลต่างๆ อาทิ 福 (ฝู), 禄 (ลุ), 寿 (ไฉ่ว), 禧 (ซี่) มาไว้ในภาพวาดของจีน และประเพณีดังกล่าวก็ได้สืบทอดมาจนถึง

ราชวงศ์ชิง ที่เป็นยุคภาพมงคลของจีนเป็นยุคที่เฟื่องฟูที่สุดยุคหนึ่ง

จากการศึกษาภาพมงคลลวดลายจิตรกรรมฝาผนังในตัวอาคารล้ง 1919 พบว่าภาพมงคลนั้นแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ 1. ภาพสัตว์ 2. ภาพพืช และ 3. ภาพสิ่งของเครื่องใช้

ภาพมงคลที่พบในโครงการล้ง 1919 เป็นสิ่งที่ใช้ดึงดูดนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมโครงการและเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้วัฒนธรรมไทย-จีนด้วย จากการวิเคราะห์ภาพจิตรกรรม ทำให้ทราบว่าภาพทั้งหมดเป็นไปตามคติความเชื่อแบบ ฮก ลก ซิ่ว ที่เชื่อสิ่งอันเป็นมงคลชีวิตได้แก่ การมีโชคลาภ มีทรัพย์สินหนึ่ง การมีอำนาจวาสนาเจริญรุ่งเรือง ในหน้าที่การงานอีกหนึ่งและประการสุดท้ายคือการมีสุขภาพแข็งแรงอายุยืนยาว นับเป็นเทพที่ชาวไทยรู้จักกันเป็นอย่างดี

ฮก (ในภาษาแต้จิ๋ว) หรือ ฝู (ภาษาจีนกลาง) (จีน: 福) หมายถึง โชคลาภและความมั่งคั่ง บริบูรณ์ด้วยโภคสมบัติ คือ ประกอบพร้อมด้วยเครื่องอุปโภค บริโภค แก้วแหวนเงินทอง และบริบูรณ์ด้วยบวรารสมบัติ มีบุตร ภรรยาญาติมิตร คนใช้สอย ภาพในกลุ่มนี้ที่ปรากฏในโครงการล้ง 1919 ได้แก่ภาพปลา ภาพฟักทอง เป็นต้น ภาพประกอบที่ 12

ภาพที่ 11 ภาพปลาและฟักทองสัญลักษณ์แห่งความมั่งมีและบุตรหลาน
ที่มา : ล้ง. (1919). สัญลักษณ์มงคล

ลก (ในภาษาแต้จิ๋ว) หรือ **ลู๋** (ภาษาจีนกลาง) (จีน: 祿) หมายถึง บุญวาสนา อำนาจ เกียรติยศ เช่น ภาพในกลุ่มดอกโบตั๋น

ภาพที่ 12 ภาพดอกโบตั๋นสัญลักษณ์แห่งความสูงส่ง
ที่มา : ล้ง. (1919). สัญลักษณ์มงคล

จิว (ในภาษาแต้จิ๋ว) หรือ **โจว** (ภาษาจีนกลาง) (จีน: 寿) หมายถึงอายุยืน ภาพในกลุ่มนี้ได้แก่ ภาพผลท้อ

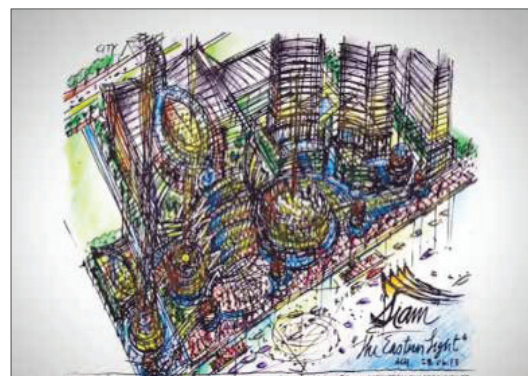
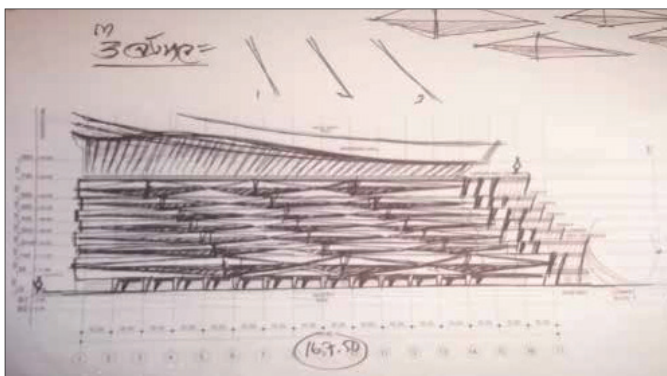
ภาพที่ 13 ภาพผลท้อสัญลักษณ์แห่งการมีอายุยืน
ที่มา : ล้ง. (1919). สัญลักษณ์มงคล

ในการบูรณะโครงการล้ง 1919 นี้ได้ทำให้เกิดองค์ความรู้ในงานศิลปะต่างๆ มากมาย อาทิ เช่นการก่อปูนแบบแอร์รี ความรู้ในด้านการใช้สีเบญจรงค์ในงานจิตรกรรม อันประกอบไปด้วยสี 5 สี ได้แก่ ดำ แดง ฟ้าคราม (น้ำเงิน) เขียว และเหลือง เนื่องจากโครงการล้งตั้งอยู่บนพื้นที่ริมน้ำที่มีความชื้นสูง ทำให้ภาพจิตรกรรมต่างในตัวโครงการได้รับการทาทับบาหลายชั้นเพื่อเป็นการป้องกันสีเดิมถูกทำลายและการใช้เทคนิคการการฉาบปูนแบบแอร์รีนั้นก็เพื่อให้อาคารถ่ายเทการบูรณะอาคารสถาปัตยกรรมใช้แนวคิดเรื่อง Coexist Concept คือการอยู่ร่วมกันของสถาปัตยกรรมเก่า

และสิ่งใหม่ที่จะนำมาเพิ่มเติม ในกาลนี้เพื่อแสดงออกถึงการอยู่ร่วมกันระหว่างวัฒนธรรมจีนเก่ากับวิถีชีวิตแบบใหม่ของคนในเมืองยุคปัจจุบันอย่างสมดุล

โครงการไอคอนสยาม (ICON Siam)

โครงการไอคอนสยามเป็นการพัฒนาธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในพื้นที่เขตคลองสานอย่างก้าวกระโดดภายใต้แนวคิด “เมืองแห่งความรู้โรจน์อันเป็นนิรันดร์” (The Icon of Eternal Prosperity) ทำให้พื้นที่ในเขตคลองสานเป็นที่สนใจจากนักลงทุนและนักทิ้งเที่ยว

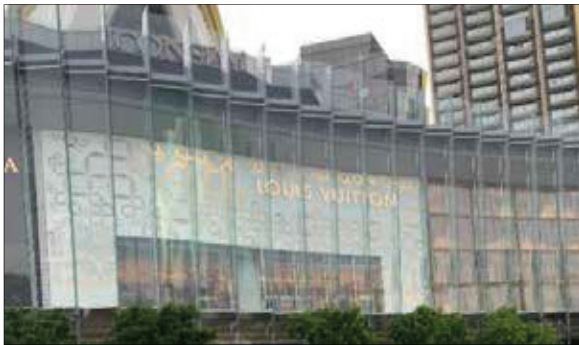
ภาพที่ 14 ตัวร่างอาคารไอคอนสยาม

ที่มา : <https://www.youtube.com/watch?v=u9WufNmWXmo&t=11s>
สืบค้นเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2564

จากการให้สัมภาษณ์ของ คุณชฎาธิพย์ จุตะกุล เจ้าของโครงการและผู้บริหารระดับสูงโครงการไอคอนสยาม ในสื่ออิเล็กทรอนิกส์การประชาสัมพันธ์โครงการไอคอนสยาม (ICONSIAM - The Makers - พลังแห่งหัวใจไทย ที่ยิ่งใหญ่ สะกดโลก, 2019 : สัมภาษณ์) ได้สะท้อนให้เห็นว่า โครงการไอคอนสยามเป็นโครงการที่นำวัฒนธรรมแห่งสายน้ำเจ้าพระยามาเป็นทุนทางด้านวัฒนธรรมในการดำเนินโครงการไอคอนสยาม

ในด้านการออกแบบตัวอาคาร ไอคอนสยามได้รับแรงบันดาลใจจากวิถีชีวิตที่ผูกพันอยู่กับสายน้ำเจ้าพระยาจึง

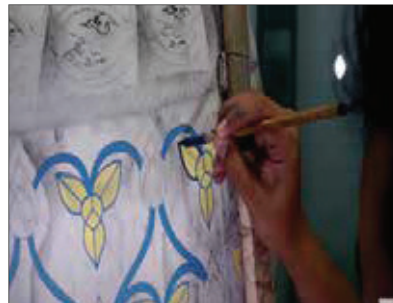
ได้นำการสักการะบูชาแม่น้ำของคนไทยด้วยเครื่องบรรณาการอันได้แก่ กระทงและบายศรี ซึ่งเป็นเครื่องบูชาในงานมงคล แปลงเป็นรูปแบบ Abstract ร่วมสมัย โดยอาคารไอคอนสยาม จะมีเส้นสายรอบอาคารจากการพับกระทงและบายศรี ในขณะที่อาคารไอคอนหลักจะมีรูปทรงเสมือนกระทงแก้ว 3 อาคาร มี Façade ทอดยาวริมแม่น้ำถึง 300 เมตร ด้วยกระจกพิเศษจับจิบซ้อนในลักษณะแนวตั้งยาวตลอดซึ่งเป็นส่วนที่ได้รับแรงบันดาลใจจาก การห่มสไบจับเรียงทอดยาว เปรียบเสมือนการห่อหุ้มสิ่งที่มีค่าที่สุดของโครงการไว้

ภาพที่ 15 ภาพร่างการออกแบบอาคารไอคอนสยามที่ได้รับแรงบันดาลใจจากกระทงบายศรีเครื่องสักการะบูชาแห่งสายน้ำและการห่มสไบจับด้วยกระจกแบบ Façade
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2564

โครงการไอคอนสยามได้พยายามที่จะใช้ **วัฒนธรรมความเป็นไทยและภูมิปัญญา**ที่สั่งสมจากทั่วภูมิภาคมาใช้ในการตกแต่งแสดงออกถึงความเป็นไทยสู่ความเป็นสากลเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มาสัมผัสประสบการณ์ที่แตกต่างกันออกไป อาทิ การนำภูมิปัญญาการผูกข้าวปึกเปียและว่าวจุฬามาใช้ในการตกแต่งพื้นที่ส่วน

ที่เป็น Pavillion โดยการนำวัสดุไม้ไผ่มาผูกมัดทำให้เกิดเป็นรูปทรงต่างๆ การนำเครื่องปั้นดินเผามาวางเป็นวัตถุตกแต่งเพื่อแสดงออกถึงภูมิปัญญาไทยในเรื่องเครื่องปั้นดินเผา การออกแบบศาลาสุขสยามด้วยศาลาไทยอันเป็นการแสดงออกถึงความมีน้ำใจของคนไทยที่ใช้ศาลาไทยเพื่อใช้เป็นที่พักผ่อนริมทางแก่ผู้เดินทางทั่วไป เป็นต้น

ภาพที่ 16 เทคนิคการนำวัฒนธรรมความเป็นไทยและภูมิปัญญาที่สั่งสมจากทั่วภูมิภาคมาใช้ในการตกแต่ง
ที่มา : <https://www.youtube.com/watch?v=u9WufNmWXmo&t=11>
สืบค้นเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2564

คุณชฎาทิพย์ จุตระกุล (2562 : สัมภาษณ์) ได้กล่าวว่าโครงการไอคอนสยามได้มีส่วนในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่ทำให้เกิดการจ้างงานในพื้นที่ถึง 300,000 อัตรา ในระยะเวลาในระยะเวลา 5 ปีข้างหน้า นับเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มในทางเศรษฐกิจ ทำให้พื้นที่ในเขตคลองสานเป็นพื้นที่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ตามนโยบายของภาครัฐและเป็นการพัฒนาที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจไปในวิถีแห่งความยั่งยืน โดยใช้พลังแห่งชุมชนและแก้ปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากขบวนการทางเศรษฐกิจในยุคปัจจุบัน ตลอดจนเป็นโครงการที่คำนึงถึงชุมชนโดยจากการสัมภาษณ์ **คุณสมสุข สมทรง** (2564 : สัมภาษณ์) ประธานชุมชนมัสยิดสุวรรณภูมิ ได้ให้ข้อมูลว่าคนในชุมชนได้มีงานทำ สภาพแวดล้อมของชุมชนได้รับการปรับปรุงให้น่าอยู่ขึ้น เช่นการจัดการขยะของชุมชน ในกิจกรรมทางสังคมในเรื่องเกี่ยวกับประเพณีทางศาสนาที่ได้รับการสนับสนุนในการจัดงานให้ดำเนินไปด้วยดี

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาการใช้ทุนทางวัฒนธรรมของพื้นที่ศึกษาพบว่า

1. โครงการแถมแพคทอรี โครงการถัง 1919 และ ไอคอนสยาม ได้มีการนำทุนทางวัฒนธรรมมาใช้ให้เกิดมูลค่าเพิ่มในทางเศรษฐกิจตามหลักแนวคิดเมืองสร้างสรรค์ ทุนทางวัฒนธรรมนั้นได้แก่ ทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ ในส่วนของทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ ได้แก่ ตัว อาคารสถานที่ เช่น โกดังเก็บสินค้าที่นำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่โดยใช้หลักความรู้ที่สั่งสมมาของตัวบุคลากรที่ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาตามแนวคิดของ Richard Florida การเข้าไปของโครงการเดอะแถมแพคทอรี โครงการถัง 1919 และไอคอนสยามได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชน มีผู้คนจากภายนอกเข้าไปในพื้นที่มากขึ้น มีการก่อสร้างระบบขนส่งไฟฟ้าเข้าไปในพื้นที่ทำให้รูปแบบการดำเนินชีวิตของคนในพื้นที่เปลี่ยนแปลงไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. (2559). **ทุนวัฒนธรรมไทยสู่การสร้างสรรค์เศรษฐกิจ**. วารสารของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. ปีที่ 58 (ฉบับเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม 2559) : 6 สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2564 จาก <https://e-journal.dip.go.th/dip/images/ejournal/fd2eaa1aedd740f4b4e32346220a000d.pdf>
- ฐนิต กิตติอำพน. (2553). **เมืองและชุมชนสร้างสรรค์**. สืบค้นเมื่อ 12 กรกฎาคม 2564 จาก <http://www.etatjournal.com/web/menu-read-web-etatjournal/menu-2011/2011-apr-jun/313-city-community-create?showall=1&limitstart>

สังคมย่อมมีพลวัตการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชนนับเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชนเขตคลองสานอาจจะเปลี่ยนแปลงรูปแบบวิถีชีวิตที่เคยเรียบง่าย การจราจรที่ไม่ติดขัด เมื่อมีสิ่งใหม่ที่เกิดขึ้นในชุมชนก็นับเป็นสิ่งที่สร้างการเปลี่ยนแปลงซึ่งคนในชุมชนอาจจะมีทั้งที่ยอมรับและไม่คุ้นเคยกับการเปลี่ยนแปลงนับเป็นเรื่องธรรมดาที่การเปลี่ยนแปลงใดๆ มักจะมีแรงต้านเสมอ หากนานๆ ไปเมื่อชุมชนเกิดการปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมใหม่และเห็นถึงประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับชุมชนวัฒนธรรมใหม่นั้นก็จะกลายมาเป็นที่ยอมรับไปในที่สุด

2. การเกิดขึ้นของโครงการไอคอนสยามได้ก่อให้เกิดการจ้างแรงงานในพื้นที่และการพัฒนาในชุมชนซึ่งเป็นแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ตามแนวทางการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแผนปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

ความสำเร็จในการใช้ทุนทางวัฒนธรรมในเขตคลองสานในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจเป็นที่ประจักษ์ว่านำมูลค่าและเป็นการส่งเสริมการเจริญเติบโตของพื้นที่ที่รกร้างให้กลับมามีมูลค่าเพิ่มทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม จึงอาจจะนำตัวแบบการพัฒนาเช่นนี้มาใช้กับพื้นที่อื่นๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร หากศึกษาประวัติศาสตร์ของไทยจะพบว่า กรุงเทพมหานครเป็นเมืองขนาดใหญ่เป็นแหล่งรวมของวัฒนธรรมจากคนในหลากหลายเชื้อชาติ (melting pot) อาทิ เขตตลาดน้อย ย่านถนนเจริญกรุง ย่านเจริญพาสน์ ล้วนเป็นแหล่งทางประวัติศาสตร์ที่ประกอบไปด้วยความเป็นวัฒนธรรมชาวจีน ชาวมุสลิม ที่สามารถใช้พลังแห่งชุมชนและวัฒนธรรมท้องถิ่นนั้นๆ มาเป็นทุนในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สร้างเป็นย่าน ถิ่น ที่ดึงดูดผู้คนให้มาอาศัยก่อนเป็นเมืองสร้างสรรค์ที่จะนำผู้คนเข้ามาในพื้นที่และส่งผลต่อการเกิดกิจกรรมต่างๆ เฉกเช่นที่เกิดขึ้นในเขตคลองสาน

- พาฝัน รชตสกุล. เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์โครงการ บริษัทดวงฤทธิ์ จำกัด. บริษัท ดวงฤทธิ์ จำกัด. สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2560
- สมสุข สมทรง. ประธานชุมชนมัสยิดสุวรรณภูมิ. มัสยิดสุวรรณภูมิ. สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2564
- อาคม เต็มพิทยาไพสิฐ. (2553). **Thailand's Creative Economy**. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินำเสนอในวันที่ 26 มีนาคม 2553. สืบค้นจาก <http://www.chulapedia.chula.ac.th/index.php?title=%E0%B9%80%E0%B8%A8%E0%B8%A3%E0%B8%A9%E0%B8%90%E0%B8%81%E0%B8%B4%E0%B8%88%E0%B8%AA%E0%B8%A3%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%AA%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%84%E0%B9%8C>
- เอื้ออารี ตรีโสภา. คณะกรรมการบริหารโครงการ (Executive Vice President). โครงการ Executive Vice President. สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2563
- Arie Romein. (2009). **Key Elements of Creative City Development: An Assessment of Local Policies in Amsterdam and Rotterdam of Capital**” จาก <https://www.researchgate.net/publication/40736378>
- Bordieu Pierre. (1986). **Form of Capital**” in David Thorsby **Cultural Capital**. Journal of Cultural Economics. 1999 (23) : 3 - 12.
- David Yencken. (1998). **The Creative City**. สืบค้นเมื่อ 12 กรกฎาคม 2564 จาก <https://meanjin.com.au/essays/the-creative-city/>
- Florida, Richard. (2002). **The Rise of the Creative Class**. New York, Basic Books.
- Kunihiro Hoda. (2015). **Yokohama and Creativity: Urban Regeneration through Culture and Arts**”. จาก <https://www.researchgate.net/publication/284717491>
- ICONSIAM. (2019). **พลังแห่งหัวใจไทย ที่ยิ่งใหญ่สะกดโลก**. สืบค้นเมื่อ 12 กรกฎาคม 2564 จาก <https://www.youtube.com/watch?v=u9WufNmWXmo&t=11s>
- Monica Liao. (2017). **1993: The Slaughterhouse of Shanghai**. จาก <https://theculturetrip.com/asia/china/articles/1933-the-slaughterhouse-of-shanghai/>
- Srisangnam. (2009). **Creative Economy Lecture note prepared for Korean Study Programme**. Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand.
- UNCTAD. (2008). **Creative Economy Report**. United Nations 2008: 4